

UiB er avgjørende for Vestlandets utvikling. Derfor er universitetets kvalitet ikke bare av akademisk interesse.

Drillo-effekt på UiB?

RANKINGER

Jan Petter Hansen og Jarl Giske, professorer ved UiB

Fotballandslaget og Universitetet i Bergen har for tiden en ting felles; begge opplever fremgang på internasjonale rankinglister. FIFA rangerer landslaget på 13. plass, best i Norden og nummer 9 i Europa. På universitetsrankinglisten Times Higher Education (THE) er UiB nå nummer 131, best i Norge, og nummer 43 i Europa. Drillo sin evne til å rendyrke spillestil og få det beste ut av de beste spillerne i hver kamp er en sannsynlig årsak til fotballfremgangen. I den akademiske kappestriden er nok forklaringen mer sammensatt – ja både kampreglement og kampresultat og «grunnlaget for kamp» må klargjøres.

Er vi blitt bedre?

Det finnes et økende antall akademiske rankinglister som sammenligner verdens universiteter basert på ulike parametre og ulik vektlegging av dem. På Shanghai-listen er UiB plassert i gruppen for de 200–300 beste universiteter i verden mens «High Impact Universities» plasserer UiB som nummer 215. I begge disse ligger UiO noe bedre plassert enn UiB. Ingen norske universiteter kan vise til topplasseringer, men på de listene som har vært publisert over noen år har UiB en viss fremgang, og spesielt på THE rankingen. Hva er årsaken til dette? Betyr bedre listeplassering at UiB er blitt bedre?

Målekriteriene

THE-rankingen legger hovedvekt på tre faktorer: Undervisning, forskningsvolum og forskningens «betydning». Poengoppnåelse i disse kategoriene tildeles basert på både institusjonsdata og på omdømme. I undervisningskategorien for eksempel så er forholdet mellom antall ansatte og studenter en avgjørende parameter. Hvis antall studenter går ned uten reduksjoner i staben så stiger poengoppnåelsen her, men i tillegg modereres tallet av hvordan andre akademikere vurderer kvaliteten på UiB sin undervisning basert på en spørreundersøkelse. Kanskje en fornuftig balansering, siden nedskalering til en håndfull studenter ved UiB ville gitt himmelhøy kvalitetsfaktor, men som nok ville blitt kraftig moderert av omdømmet det medførte. Men en opprydding i studentlistene der ikke-aktive studenter strykes, vil for eksempel forbedre lærer pr. student faktoren og studieproduksjon pr. student, uten at det egentlig har skjedd noen endring i universi-

SPØRSMÅL TIL GRØNMO: Kan rankingene brukes til å peke ut flere tiltak UiB bør gjennomføre for å bli enda bedre? Her hyller rektor Sigurd Grønmo og universitetsdirektør Kari Tove Elvbakken Fredrik Barth under tidenes største doktorpromosjon i Håkonshallen.

ARKIV: BJØRN ERIK LARSEN

tetets kvalitet. Den som studerer poenggivning til THE vil sitte igjen med flere spørsmål enn svar: Hvordan og hvilke institusjonsdata brukes? Hvilke spørreskjema brukes, hvem sendes de til og hvordan analyseres resultatet? Er THE-fremgangen for UiB uttrykk for en kvalitetsforbedring, og kan undersøkelsen i så fall brukes til å peke ut flere tiltak UiB bør gjennomføre for å bli enda bedre? Dette er etter vårt syn sentrale spørsmål å få svar på siden UiB ledelsen legger så stor vekt på resultatet av THE rankingen.

Mer sitert enn NTNU

Alternativet til mer eller mindre ulne rankingsystemer er å gå til åpne nasjonale og internasjonale databaser. Verdens største forskningsdatabase, «ISI Web of Knowledge», dokumenterer markant økning i både forskningsvolum og siteringer for UiB de siste fem årene, klart bedre enn for eksempel NTNU. Samtidig ser man også en markant økning i bevilgninger til alle norske universiteter, uten tilsynelatende bedre uttelling for UiB enn for NTNU. Spørsmålet man kan stille er derfor om norske skattepenger til høyere utdanning og forskning brukes der staten får mest igjen for investeringen?

I denne sammenhengen kan derfor en transparent og allment anerkjent rangering være et

bedre redskap enn byråkratiske dokumenter om budsjetter, studiepoeng og annen måloppnåelse. For å nå dit kan kanskje universitetsledelsen bidra til at data om UiB i den rankinglisten som for tiden vektlegges, gjøres transparent og til gjenstand for både analyse og akademisk debatt?

Til nytte for Vestlandet?

Universitetet i Bergen ble i sin tid opprettet med Vestlandet sin videre utvikling som hovedmotiv. Det er ikke noe som mange UiB-ansatte i dag tenker på, og det trenger vi vel heller ikke gjøre. Et forskningsuniversitet er en institusjon som forvalter og produserer ny kunnskap uavhengig av kortsiktige nyttevurderinger. Men la oss likevel spørre hvordan UiB kan være til nytte for Vestlandet, og derfor hvorfor UiBs kvalitet ikke bare er av akademisk interesse.

Kunnskapsbehovet øker

For det første trenger Vestlandet kandidater med høy utdanning. Den amerikanske økonomen og nobelprisvinneren Robert Vogel beregnet i sin tid at en amerikansk arbeider med videregående utdanning var 1,8 ganger så produktiv som en som bare hadde 9-årig utdanning. Den som hadde en bachelorgrad, var hele tre ganger så produktiv som den som bare hadde ungdomsskole. Vestlandet trenger institusjoner som utdanner de som skal bidra til verdiskaping fremover. Dette gjelder innen alle temaer der det tilbys utdanning og det vil være jobber. Ikke minst gjelder det å

fakta

Times Higher Education

■ På universitetsrankinglisten Times Higher Education (THE) er UiB nå nummer 131, best i Norge, og nummer 43 i Europa.

■ Tidligere i år ble det kjent at Oslo var falt ut av listen, men ble nektet innsyn i målemetodene.

■ Rangeringen til THE baseres på datainnsamling og omdømmevurderinger blant 13.000 akademikere fra hele verden.

■ Undervisning, læringsmiljø, forskning og finansiering fra næringslivet er blant målekriteriene.

KILDE: TIMESHIGHEREDUCATION.CO.UK/WORLD-UNIVERSITY-RANKINGS/

de andre utdanningsinstitusjonene må drive internasjonal topp forskning innen temaer som har fremtidig relevans. Tekniske og naturvitenskapelige fag er viktige for dette formålet, men de er ikke alene.

Global utfordring

Merk at en vesentlig verdi av forskningen ikke er de konkrete resultatene, men at selve forskning som metode presser forskeren til å holde seg oppdatert på fronten innen sitt fag. Det betyr at regioner og bedrifter som ikke er forskningsaktive eller har tilknytning til aktive forskningsmiljøer mye langsommere vil få vite om forskningsresultater fra resten av verden. Det fører igjen til at produktutvikling knyttet til slike resultater nesten utelukkende skjer i regioner og bedrifter som har evne til å assimilere ny global innsikt på et tidlig stadium. Derfor er det viktig for Vestlandet at UiB er et universitet i verdensklasse, hvilket vi ennå ikke er.

Mer åpenhet trengs

Det er også viktig at forsknings- og utdanningsinstitusjonene har etterprøvbare og oppnåelige mål for sin virksomhet. For at universitetsrankinger skal bli et viktig redskap på veien mot å nå målene, trengs mer åpenhet omkring datamaterialet og beregningsmetoder som ligger til grunn for og det trengs mer debatt omkring verdien av slik akademisk kappestrid. Så må samfunnet være villig til å både akseptere premisser og å vektlegge resultater av en slik konkurranseform.

utdanne unge mennesker slik at de fortsatt er relevante i arbeidsmarkedet flere tiår senere. Dette er en av de viktigste faktorene for hvorfor utdanning øker produktiviteten.

Vestlandet trenger ikke bare gode kandidater, men også gode ideer. Vi lever ikke lenge på fortidens oppfinnelser. I den globaliserte økonomien må vi hele tiden ha konkurransedyktige varer å tilby. Det betyr at UiB og